

Sloterdijkmeer

zomer 2024

Ons bestuur

Volkstuinvereniging Sloterdijkermeer (VVS) Sloterdijkerweg 20, 1014 CB Amsterdam
Website www.sloterdijkermeer.nl, tel. 020-6827719 (antwoordapp.)

Bestuur VVS		bestuur@sloterdijkermeer.nl
Voorzitter	Hans van Woerkom	voorz.bestuur@sloterdijkermeer.nl
Secretaris	Nina Schat	bestuur@sloterdijkermeer.nl
Penningmeester	Steven Pasma	penningm.bestuur@sloterdijkermeer.nl
Algemeen bestuurslid	Hester Lensink	bestuur@sloterdijkermeer.nl
Algemeen bestuurslid	Han Schouten	bestuur@sloterdijkermeer.nl
Algemeen bestuurslid	Klaas de Waart	bestuur@sloterdijkermeer.nl
Algemeen bestuurslid	Harm Wassink	bestuur@sloterdijkermeer.nl

vacature: zie Bestuursmededelingen in dit nummer!

Spreekuren bestuur en commissies

Zie de Bestuursmededelingen in dit nummer van het ledenblad

Openingstijden winkel

Maart	elke zaterdag van 11.00 tot 12.00 uur
April t/m augustus	elke zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur
September t/m november	elke zaterdag van 11.00 tot 12.00 uur
Mei t/m augustus	elke woensdagavond van 19.00 tot 20.00 uur

Openingstijden vuilniscontainers

Op zondag van april tot september	tussen 16.00 en 17.00 uur
Op woensdagavond van april t/m augustus	tussen 19.00 en 20.00 uur

Afspraken

- Eigen veiligheid eerst. Maar denk ook aan de burens en medetuinders.
- Vervang uw gaslangen op tijd.

Handige adressen

Alarm	tel: 112 (zeer urgent) tel: 0900 - 88 44 (minder urgent)
Spoedeisende hulp	OLVG-West Jan Tooropstraat 164 1061 AE Amsterdam tel: 020 - 510 89 11
Politie	Hoofdweg 785 tel: 0900 - 88 44 (lokaal tarief)
Brandweer	tel: 020 - 555 6666
Dierenambulance	tel: 020 - 626 21 21
Dierenspoedkliniek	Isolatorweg 45 1014 AS Amsterdam tel: 020 - 7400600 (altijd eerst bellen)

Contactgegevens EHBO-ers

Loes Bolle	Wie 15	0651010340
Ulrik van Estdorff	Faz 6	0653396952
Peter Floor	Wie 22	0640485481
Wil Kok	Vin 22	0655136622
Arie Koorevaar	Wie 3	0652612556
Tineke Kuik	Gru 10	0628531257
Raymond Lagerweij	Lee 23	0616895838
Hans van Woerkom	Faz 18	0620889049

Sloterdijkermeer

Inhoud

Bestuursmededelingen	4
Nieuws van de Tuin	6
De mensen van de kantine	8
Brandnetels vlechten	10
Hakselen	11
Natuurlijk tuinieren	12
Doen in het seizoen	16
Spinnen	18
Mierenlokdoosje	24
Gezien op de tuin	26

Redactioneel

De inkt van ons artikel over klimaatverandering is nog maar nauwelijks droog of de records vliegen ons al weer om de oren: warmste meimaand, natste zomer, meeste zomerstormen, minste aantal insecten. Wij proberen ons niet uit het veld te laten slaan en hebben weer een mooi nummer bij elkaar geschreven.

In dit nummer hebben we natuurlijk bestuursberichten, wat nieuwtjes over gespotte dieren en groene politiek en wat te doen in dit seizoen. Verder hebben we een waar griezelverhaal over dood en verderf uit een klein (mieren lok)doosje, waarbij blijkt dat biologisch helemaal niet zo logisch is. Er is nog meer te griezelen, want het wordt weer spinnentijd, misschien dat je door ons draadje een zwak voor ze krijgt. We krijgen een kijkje in de keuken bij onze onvolprezen kantine van een echte insider. Last but not least werpen we de vraag op 'is natuurlijk tuinieren lui tuinieren'? We verklappen vast dat het antwoord volmondig 'nee' is.

Over het volgende nummer: we willen eind september nog een papieren nummer uitbrengen met rapportages van wat er zoal speelde in onze vereniging. Dat kan alleen met jullie hulp. Dus stuur een kort verslagje met foto, of alleen een foto met ondertitel, van de klaverjas, het mozaïeken, de borrelmiddag, van de jeu de boules wedstrijd, de avondvierdaagse, de bingo, de grootste komkommer, de lekkerste daghap, de omgevallen boom, een suffe kikker, of een timmerende specht. Wij vullen daar deze extra editie mee en je kunt in de winter nagenieten van het seizoen. Stuur je kopij voor 1 september naar redactie@sloterdijkermeer.nl en wij doen de rest. Ergens eind september in de brievenbus op de tuin.

We gaan onze digitale nummers veranderen. We kregen te horen dat bijna niemand eigenlijk die lange nummers leest. Daar houden we dus mee op. Voortaan krijg je af en toe een los artikel via Tuin en Wijk toegestuurd. Laat ons in het voorjaar weten hoe je dit bevalt. Voor nu: nog een fijn (na)seizoen toegewenst.

De redactie

Deadline inleveren kopij voor volgende nummer: 1 september

Zweefvlieg

Colofon

Redactie: Annet Kraan, Iris de Veer, Ton Dujardin en Milena Spaan (vormgeving).

Fotografie: Coverfoto en achterzijde: Annet Kraan. Foto's: Iris de Veer, Annet Kraan, Maurits Fikke en Gerda Brouwer.

Print: Editoo

Bestuursmededelingen

Algemene ledenvergadering

Op 26 mei vond de algemene ledenvergadering plaats. Tijdens de ALV heeft het bestuur kenbaar gemaakt dat er behoefte is aan extra menskracht, en dat heeft tot enkele reacties geleid – we informeren jullie er in een later stadium concreter over! Verder is een bestuursvoorstel aangenomen waarmee de optie is geopend om het aantal werkuren uit te breiden van 15 naar 18 – mocht dat in de toekomst nodig zijn. Ook kwam de pilot aan bod waaraan Sloterdijkermeer gaat deelnemen, waarin de werkuren via het digitale platform Mijn Tuin georganiseerd gaan worden. Ook daarover volgt meer concrete informatie als het moment zich aandient.

Nieuwe toegangsborden

Je hebt het misschien al gezien, bij de hekken hebben we nieuwe bordjes met de sluitingstijden in opvallend fuchsia roze. Hopelijk vallen deze meer op, zijn ze duidelijker en hebben we daardoor minder insluitingen. Er zijn twee borden extra om nog ergens midden op ons park op te hangen. Suggesties zijn uiteraard welkom.

Geen schelpen maar grind

Het extreem natte weer, de vele plassen op onze paden en het gegeven dat er geen schelpen meer uit zee mogen worden gedregd, heeft ons genoopt te kijken naar alternatieven voor de bedekking van onze schelpenpaden. En dat ging sneller dan gedacht. In de hele Vinkenlaan is inmiddels een proef gestart met fijn Limburgs grind welke mooi aansluit op wat Nut en Genoegen gebruikt. Lichter van kleur dan de grijze schelpen. Ga maar even kijken. Als het bevalt zal e.e.a. gefaseerd in de komende jaren ook op de andere paden worden aangelegd. Op de werf is inmiddels ook een vaste bunker gemaakt om het grind op te slaan.

Vuilophaal en gescheiden afval

Zoals bekend ondervinden we al geruime tijd problemen met het ophalen van ons afval. Inmiddels zijn we gestart met een nieuwe partij die gescheiden afval ophaalt van onze kantine en inkoop. In vervolg hierop zullen we kijken hoe we met het afval van tuinders omgaan. (De hoge eisen voor afvalscheiding was/ is altijd een issue) Tot er een oplossing is willen we onze tuinders vragen hun vuilniszakken bij voorkeur mee naar huis of naar de ondergrondse containers aan de molenwerf te brengen (daar s.v.p. geen grofvuil naartoe brengen, dat is niet de bedoeling en leidt ook tot klachten van omwonenden!).

Loodcheck eind juli van start

De gemeente Amsterdam is van plan om eind juli te starten met de loodcheck in de tuinen van die tuinders die zich online hebben aangemeld. Dit waren er uiteindelijk meer dan honderd. Betreffende tuinders zullen hierover nader worden geïnformeerd, maar hoeven niet in persoon aanwezig te zijn als de check plaatsvindt.

Mededelingen in de herhaling:

We wijzen jullie er graag op dat wij als bestuur, samen met de bouw en tuincommissie, elke 1e en 3e woensdag van de maand van 19.30 tot 20.30 spreekuur hebben in het clubhuis, en in oktober op de 1e en 3e zaterdag van 10.30 tot 11.30 (laatste keer: 2 november). Wij nodigen jullie uit om dan langs te komen met vragen, suggesties, opmerkingen, klachten en ideeën. We nodigen ook iedereen uit om de maandagenda van de vereniging te raadplegen, die uitgebreid alle activiteiten weergeeft: o.a. workshops, jeu de boules, bingo avonden of een kopje koffie op zaterdagochtend. Te vinden op de aankondigingsborden en op de website van Sloterdijkermeer onder 'Agenda'.

Kantine Programma 2024

Data	Aktiviteit	Tijd
zondag 1 september 2024	Borrelmiddag	15.00
maandag 2 september 2024	Mozaïk	19.00
woensdag 4 september 2024	Zitting	19.30
vrijdag 6 september 2024	Klaverjas	19.30
zaterdag 7 september 2024	Werkuren/Workshop	10.00/11.00
zondag 8 september 2024	Borrelmiddag	15.00
maandag 9 september 2024	Laatste Mozaïk	19.00
vrijdag 13 september 2024	Laatste Klaverjas	19.30
zaterdag 14 september 2024	Werkuren	10.00
zondag 15 september 2024	Borrelmiddag	15.00
woensdag 18 september 2024	Zitting	19.30
zaterdag 21 september 2024	Werkuren/Workshop	10.00/11.00
zondag 22 september 2024	Laatste Borrelmiddag	15.00
zaterdag 28 september 2024	Werkuren	10.00
zondag 29 september 2024	Benefiet Tango Salon	15.00
zaterdag 5 oktober 2024	Werkuren/Zitting	10.00
zaterdag 12 oktober 2024	Werkuren/Workshop	10.00/11.00
zaterdag 19 oktober 2024	Amsterdam City Walk/Werkuren/ Zitting	08.00
zaterdag 26 oktober 2024	Laatste Werkuren	10.00
zaterdag 2 november 2024	Werkuren Inhalen/Zitting	10.00/10.30
zondag 15 december 2024	Kerst Klaverjas	13.00

Workshops

Zat 7 sept Vlinders: David weet alles over insecten en hoe belangrijk deze zijn voor de natuur en voor ons. Deze keer zal de nadruk liggen op vlinders, maar ook alle andere 6 potigen komen aan de orde.

Zat 21 sept Oogsten: Sander laat op de soeptuin zien wat er allemaal aan fruit en groente groeit en hoe je een optimale oogst kan krijgen.

Zat 12 okt Paddenstoelen:

Het seizoen loopt op zijn einde, maar dat wil niet zeggen dat er niets te beleven valt op de tuin. Dirk gaat met ons de tuinen op om paddenstoelen te zoeken en determineren. Kijken of we meer soorten kunnen vinden dan vorige jaar.

Geef je op door een mailtje te sturen naar volkstuinworkshop@gmail.com

Agendabeheer

De Agendacoördinator stuurt iedere maand van het seizoen een Agenda rond met alle activiteiten. Dat gebeurt met een email-to-all uit ons communicatiesysteem Tuin&Wijk. Wie wat te melden heeft stuurt een bericht naar agenda@sloterdijkermeer.nl

Nieuws van de tuin

Kavel X, weer een stapje verder

Kavel X, weet je nog? Het stukje grond dat vroeger parkeerplaats van de Postbank was. Waar eerst een enorm flatgebouw op zou komen en dat dankzij onze protesten (samen met de buurt "Stop de Bouwwoede") een groen bestemming kreeg. Het ligt aan het Brettenpad tussen de bruggetjes van Sloterdijkermeer en Nut, vlakbij de kruising Haarlemmerweg–Bos en Lommerweg. De gemeente kocht het terug van de projectontwikkelaar en beloofde een passende toegang tot het Westerpark te maken. Een paar maanden geleden is er gras ingezaaid. Over dat kavel X werd op 16 juli in ons clubhuis een eerste inspraakavond gehouden. Er waren ongeveer 50 mensen. Onder leiding van mensen van een ontwerp bureau konden tuinders en buurtbewoners ideeën aanleveren. Het bestemmingsplan bepaalt dat er niet gebouwd mag worden. Er kwamen veel ideeën die heel goed te combineren bleken. Met stip op één stond: openbare toiletten. Verder wilde iedereen het water (de Haarlemmertrekvaart) er wel bij betrekken. Het moet een rustige plek worden waar je elkaar kunt ontmoeten. Waar er ruimte is voor mensen en natuur en waar beeldende kunst welkom is. Eind september gaat het bureau met een aantal scenario's komen waar we ons weer over kunnen uitspreken. Er zullen in totaal 3 bijeenkomsten worden georganiseerd. Het gaat zeker nog wel een jaartje duren voor er daadwerkelijk iets tot stand komt op kavel X.

Fietsen zijn te gast

Steeds vaker gebeuren er ongelukken doordat fietsers op onze paden (te) hard rijden. Denk er om dat fietsers te gast zijn op onze paden en dat wandelaars er thuis horen. Dus fiets langzaam, zeker bij de kruisingen. Snijd geen bochten af en geef wandelaars altijd voorrang. Spreek fietsers die te hard gaan daar op aan. We willen een park zijn waar iedereen, in alle rust, veilig kan wandelen.

Afbeelding: Femke van Heerikhuizen

Referendum Hoofdgroenstructuur: gewonnen en toch verloren

Op 6 juni was het referendum over de hoofdgroenstructuur. Veel tuinders hebben geholpen met de campagne door ansichtkaarten en affiches te verspreiden. Dat was hartverwarmend.

Het was een vreemde weg: dit referendum. Eerst was er een beleidskader Hoofdgroenstructuur, met een uitgebreid participatietraject. Ruim 500

mensen droegen actief bij aan de participatie. Maar daarna vond wethouder Reinier van Dantzig het nodig om nog een extra hoofdstuk toe te voegen. Daarmee werd de bescherming van het groen van Amsterdam minder. Door dat extra hoofdstuk zou het groen beschermd worden, tenzij... En daarover was geen inspraak meer.

Er was alleen een noodremprocedure mogelijk: daarom werd het initiatief genomen voor het referendum. De inzet was duidelijk: niet bouwen in de hoofdgroenstructuur, bij bouwprojecten ook aandacht voor vervangend groen. Het bestaande groen moet ook beter juridisch beschermd worden.

Het referendum was een doorslaand succes. 63% van de Amsterdammers steunden de kritiek op de plannen van het college: niet groen beschermen, tenzij... maar echt beschermen. Maar vervolgens kwam D66, de partij van de wethouder (en de partij van de referendums!), in de gemeenteraad met een truc: Ja, het plan van Van Dantzig was van tafel. Maar nee: het groen werd niet beschermd, bouwen blijft mogelijk en er komt geen vervangend groen bij bouwplannen. Kortom: Van Dantzig kan gewoon doorgaan.

Er komt wel, op initiatief van D66, weer een nieuwe participatieronde: het Burgerberaad. Maar eerst gaat het college bepalen welke vraag er aan de deelnemers van de Burgerberaad gesteld zal gaan worden. Zeker twee jaar zal er niets veranderen en kan de verstening van de stad gewoon doorgaan.

In de media zei de coalitie dat ze de uitspraak van het referendum zou uitvoeren, in werkelijkheid kan het college gewoon doorgaan met zijn beleid.

Ja, wij zitten met een kater. Wel het referendum winnen. Wel weten dat ongelooflijk veel Amsterdammers een vergroening van de stad belangrijk vinden. Maar vervolgens door de coalitie van D66, GL/PvdA opzij gezet worden met een politieke truc.

Dank aan alle tuinders die zich hebben ingezet. We geven niet op. Het groen moet beschermd blijven! We willen geen "sjoemelgroen" zoals plastic voetbalvelden! Stadsbewoners hebben recht op voldoende groen!

Lekkage

Guido Dorbeck aan het werk hoek Adelaarsweg en Nachtegaallaan, waar al enige tijd een lekkage is. Waar het precies lekt is inmiddels duidelijk. Maar het zit op een punt dat erg moeilijk bereikbaar is. Daarom wordt er nu een extern bedrijf ingehuurd om het lek te dichten.

Nieuwe en vertrokken tuinders

2024

Laan	Nieuwe tuinders	Vertrokken tuinders
Wielewaallaan 8 Mezenlaan 15	Brenda Spuij Patty Groot Bluemink	Isabelle Slee Marijke Woorts
Vinkenlaan 14 Vinkenlaan 30	Jobien Groen Inez van Eekeren -Loeffen	Ruud Huiberts onbekend
Leeuweriklaan 19	Hessel van Straalen	Monique Burger
Leeuweriklaan 24	Matthijs Nelemans en Kya Souren-Bos	Judith Verkuil
Leeuweriklaan 26	Stella van Voorst	K. Douleev

Peter

Tineke

Marcel

Ellen May

Wie zijn nou eigenlijk die mensen van de kantine?

Door Marlies Talman

Of er nou een pubquiz, bestuursvergadering, Barbiefest, jeu-de-boules competitie of lezing

over spinnen is. Er is altijd wel een versnapering te halen bij de bar. En achter die bar staan medetuinders. De mensen van de kantinecom-

missie. De harde kern van de commissie bestaat uit Tineke, Peter, Elly May en Marcel. 4 tuinders die keihard werken om de kantine tot een succes te maken. Ze worden gelukkig geholpen door een heleboel andere tuinders die, aangestoken door hun enthousiasme, helpen in de keuken, met de afwas, het rondbrengen van eten of met het schrijven van een stukje voor ons ledenblad.

Liefde

Maar wat drijft deze tuinders nou om bijna dagelijks, in eigen vrije tijd die kantine draaiende te houden? Ik denk dat het vooral hun liefde voor de vereniging is. Onze volkstuinvereniging. Niet alleen vanwege de tuin en het tuinieren maar ook vanwege het verenigingsleven. Dat verenigingsleven is op een volkstuincomplex van veel groter belang dan bijvoorbeeld bij een sportvereniging waar je elkaar alleen op gezette tijden ziet. Er wordt gewoon in het seizoen, je bent elkaar burens. Wat de een doet in de tuin of aan zijn huisje heeft veel invloed op de anderen. Er moeten heel veel gemeenschappelijke klussen worden opgeknapt. De kleine gemeenschap die wij tijdens het seizoen zijn, kan alleen maar goed draaien als wij als tuinders met z'n allen wat bijdragen aan die gemeenschap. Als we regelmatig met elkaar in contact komen en blijven. Ons clubgebouw met kantine dragen daar veel aan bij. Sommige tuinders komen er weinig. Bijv tijdens de werkuren waar ze in de pauze een kopje koffie drinken op het terras van het clubgebouw waarna ze weer lekker op hun eigen tuin gaan tuinieren. Sommigen horen bij het meubilair en hoeven hun bestelling niet eens meer door te geven op de borrelmiddag. ("Broodje kroket maar weer?")

Dreiging

Helaas is dat niet de enige reden. Want hoe goed we als leden van de vereniging ook ons best doen, er zijn ook bedreigingen van buitenaf. Want dat stuk grond waar onze tuinen op liggen kan ook voor hele andere doeleinden gebruikt worden. Het moet sowieso gedeeld worden met de andere Amsterdammers uit de buurt. Maar hoe deel je nou een stuk grond met privétuinen die verboden zijn voor buitenstaanders? Precies, door het clubgebouw open te stellen. En hoe trek je nou die buurtbewoners die vaak denken dat ons hele complex niet toegankelijk is? Door ze uit te nodigen bij activiteiten.

Kortom, de kantinecommissie draagt aan alle kanten bij aan het behoud van ons volkstuinencomplex door open te zijn op vrijdagavond, zaterdagochtend en zondagmiddag. Vrijdag wordt er gekaart maar je kan ook andere spellen spelen zoals darten en sjoelen, of gewoon voor de gezelligheid langskomen. Zaterdagochtend is er koffie, thee en verschillende soorten tosti's en kun je op het terras voor de kantine de bedrijvigheid bij de werkuren en de winkel gadeslaan. Zondagmiddag wordt er geborreld vanaf 15 uur en kun je eten in de kantine met elke zondag weer een andere daghap.

Hondsdrif

Daarnaast organiseert de kantine nog andere activiteiten zoals de workshops over tuinieren op de zaterdagochtend, bingo's, pubquiz, rommelmarkt en zijn ze extra open als andere commissies iets organiseren zoals de jeu-de-boules competitie of de mozaiekclub. Bij al die activiteiten is iedereen welkom.

Deze openstelling voor niet tuinders levert mooie dingen op. Buurtbewoners die blij verrast zijn dat ze welkom zijn op ons mooie tuinpark. Toeristen die net uit de flibus komen en niet begrijpen dat Amsterdam zo groen en goedkoop is. (Ze worden wel gewaarschuwd dat ze op het Leidseplein eerst even de kaart moeten bekijken voor ze bestellen, omdat de gin-tonics daar geen €3,50 zijn). Maar het is ook heerlijk te zien dat steeds meer tuinders de weg naar de kantine weten te vinden. En je hoeft echt niet mee te doen met de bingo. Je kan ook in de zithoek een boek uit de boekenkast pakken en rustig gaan lezen. Of op het terras bij wat medetuinders gaan zitten met je biertje en de dagelijkse problemen van de tuin bespreken. ("Hebben jullie nou ook zoveel hondsdrif").

Rozengeur

Is het dan allemaal rozengeur en maneschijn daar in die kantine? Nee, natuurlijk niet. Het zijn gewoon mensen. Amsterdammers met het hart op de tong. En soms is het wel eens teveel. Het oogt zo professioneel, en dat is het ook, maar de mensen van de kantine zijn medetuinders met een (full-time) baan en gras dat ook gemaaid moet worden. Een toerist die om de menukaart vraagt krijgt vriendelijk uitgelegd waar hij is en dat er besteld

kan worden aan de bar. Een tuinder die alleen maar komt om veel eten te bestellen om mee te nemen, moet soms even wachten. Als je van de kantine gebruik wilt maken voor een activiteit, dan moet je dat wel bijtijds even overleggen.

Als je nou nog niet precies weet wie die mensen van de kantine nou eigenlijk zijn... kom langs, drink een bakkie, bestel een patatje en maak een praatje. Maar kijk uit, hun enthousiasme en bevoegenheid zijn aanstekelijk. Voor je het weet sta je aan de andere kant van de bar en ben je een van hun...

Workshop brandnetels vlechten met Yokiko Nezu

door Annet Kraan

Zondag 23 juni was de workshop brandnetel-vlechten, gegeven door tuinder Yukiko Nezu en georganiseerd door Elly May van de kantine. We boften met het weer en zaten heerlijk buiten. Iedereen was nieuwsgierig hoe je brandnetels kan vlechten. Yokiko vertelde eerst dat je met brandnetels nog veel meer kan doen. Je kan bijvoorbeeld van de toppen een soepje maken of een siroop. Daar hebben we later een glaasje van gekregen. Daarna liet ze ons een lang en dun touw zien. Het touw ging rond en het bleek soepel en sterk te zijn. Maar hoe maak je zo'n touw van brandnetels?

Yokiko had een paar verse brandnetels bij zich. Ze deed voor hoe je eerst de bladeren verwijdert. Dat kan zelfs zonder tuinhandschoenen, als je maar weet hoe je dat moet doen. Je strijkt eerst van onderaan de stengel tot naar boven met je hand. Dan prikt het minder. Als je toch pijn hebt kan de natuur je helpen. Yokiko vertelde dat er in de buurt van brandnetels vaak weegbree groeit. Het helpt om met een blaadje over de pijnlijke plek te wrijven.

De kale stengel wordt eerst zacht gemaakt. Je buigt het stukje voor stukje langs een tafelrand. Dan haal je het stugge, witte binnenste gedeelte eruit. Je houdt een groen vliesje over. Door dat op een bepaalde manier in elkaar te draaien, maak je een touw. We zijn zelf aan de slag gegaan. De meesten kozen er toch voor met handschoenen de brandnetels te plukken. Elly May liep met ons mee, zij wilde graag de toppen hebben van de brandnetels. Daarna was het met veel gelach vooral uitproberen en bij elkaar kijken hoe het moest. Met de hulp van Yokiko lukte het ons om zelf een touwtje te maken. Op het eind werden we getraakteerd op een heerlijke brandnetel pesto met brood. Dat had Elly May in de tussentijd gemaakt. Het was een hele gezellige en ontspannen middag. Echt een aanrader, mocht Yokiko nog een keer deze workshop geven!

Hakselen op de tuin

De hakselploeg krijgt veel vragen over het hakselen. In dit overzicht is uitgebreide informatie hierover te vinden. Zowel over hoe je het kunt aanvragen als over het hakselen zelf. Wat wordt er van de tuinder verwacht? Wat mag wel en wat mag niet?

Aanvraag hakselen op de tuin

Een aanvraag voor het hakselen op de tuin zelf, kan uitsluitend gedaan worden middels een email naar: bestuur@sloterdijkermeer.nl (niet via Tuin & Wijk).

Graag met vermelding van tuinadres en telefoonnummer, welke takken het zijn, waar ze liggen en wat de hoeveelheid is.

Er zal dan vooraf door iemand van de hakselploeg gekeken worden of het voldoende is om langs te komen met de hakselmachine en of alles verwerkt kan worden.

Als er genoeg verzoeken zijn om een hakselronde te rijden, wordt er een datum gepland en aan de tuinder doorgegeven. Totdat deze datum bekend is, dienen de takken te allen tijde op de tuin zelf bewaard te worden en mogen niet in het openbare gedeelte gelegd worden.

Op het moment dat er op de tuin gehakseld gaat worden, wordt er uiteraard van de tuinder verwacht om dan aanwezig te zijn voor eventuele ondersteuning en in geval van tegenslag.

Hoe takken aanleveren

Om het hakselen goed te laten verlopen zijn er een aantal belangrijke punten:

- De takken zo lang mogelijk houden
- De takken niet korter zagen dan 1 meter
- Dikke vertakkingen/uitsteeksels van elkaar los zagen
- Stamdikte max 10 cm doorsnede
- De takken niet in zakken te bewaren ivm schimmels ed
- De takken zo dicht mogelijk bij pad of tuinhek klaarleggen, te weten 1 dag voordat we langs komen of liefst op de dag zelf
- De takken niet óp het pad leggen of in openbaar groen voor het geval er door storing van de

hakselaar toch niet gesnipperd kan worden en de takken weer terug in de tuin gelegd dienen te worden

- Het dikke gedeelte van de takken allemaal één kant opleggen, richting pad of tuinhek
- Absoluut geen touw / binddraad / tie rib / spijkers of iets dergelijks

Wat mag je niet aanleveren

– Onderstaande kan/mag in geen geval aangeboden worden:

Tijdens het hakselen komt er wat hakselafval

- Klein snoeiafval / onkruid (= alles wat op de composthoop kan)
- Hedera (klimop)
- Bamboe
- Riet
- Japanse duizendknoop
- Bramentakken
- Rozentakken
- Oude natte coniferen takken
- Takken met doornen/stekels

aan de onderkant uit de machine. Zodra wij klaar zijn bij de tuin, dient de tuinder zelf het pad weer schoon te maken.

Algemene hakseldag

Naast het hakselen op de tuin zelf, is het streven van de hakselploeg om 2x per jaar een Algemene Hakseldag te organiseren. Op de infoborden zal worden aangegeven wanneer dit zal plaatsvinden zodat de tuinders hun takken kunnen laten versnipperen op de werf.

'Is natuurlijk tuinieren lui tuinieren?' is een vraag...

Door Annet Kraan

Is natuurlijk tuinieren lui tuinieren is een vraag die je vaker hoort. Hij roept de nodige discussies op. De tuinschouw heeft er ook steeds vaker mee te maken. Wanneer spreek je nog van natuurlijk tuinieren? Is het de boel de boel laten en denken dat je op die manier natuurlijk bezig bent?

De natuur zijn gang laten gaan?

Natuurlijk tuinieren is en blijft tuinieren. Het is zeker niet alleen maar de natuur zijn gang laten gaan. Dat klinkt wel heel natuurlijk, maar je helpt de natuur er echt niet mee.

Hoe kan dat dan? Als je alles laat groeien wat er opkomt in je tuin, dan krijg je steeds minder soorten. Sterke planten die snel groeien en hoog worden krijgen de overhand. Zeker op onze stikstofrijke bodem. Die pakken het zonlicht en gebruiken het water en de voedingsstoffen in de grond. Ook planten die laag blijven, maar gemakkelijk woekeren, verdringen andere soorten. Er blijft steeds minder plek over voor andere planten. Die verpieteren. Ze worden namelijk kleiner en slapper, maken minder zaad en zullen verdwijnen. Zaad zal ook nauwelijks opkomen tussen sterke en hoge planten. Het is in de natuur en in je tuin echt ellebogenwerk. Het is dringen om te overleven. Minder variatie is minder leven in je tuin. Daar valt gelukkig wel wat aan te doen. Namelijk tuinieren!

Een natuurlijke tuin

Uitgangspunt is dat je zoveel mogelijk variatie in je tuin hebt. Je tuin is een mini ecosysteem. Alles hangt samen. Hoe meer variatie, hoe meer leven in je tuin. Dan zullen er vanzelf allerlei insecten, vlinders en vogels en andere beestjes komen. Ook voor jezelf is een tuin met veel variatie leuker en mooier. Er valt meer te zien en te beleven. De kans op plagen is minder. Veel verschillende

soorten bloemen zorgen voor veel insecten. Dat is weer voer voor de vogels.

Variatie in je tuin

Bij variatie in je tuin gaat het niet alleen over veel verschillende soorten planten. Het gaat ook over verschil in hoogte in je tuin met planten, struiken en bomen. Evenals een klein beetje hoogteverschil in de grond. Donkere en lichte plekkjes, natte en droge gebiedjes geven ook variatie. Met een vijver in je tuin trek je extra veel verschillende dieren en insecten aan. Dus kijk letterlijk waar jij verschil kan maken in je tuin.

Veel soorten planten bij elkaar en door elkaar houden elkaar in evenwicht. De ene plantensoort wortelt dieper dan de andere. Of kan beter tegen wat meer schaduw. Of gaat later in het seizoen pas flink groeien. Of haalt net wat andere voedingsstoffen uit de grond. Als die allemaal bij

elkaar staan is er voor elk wat wils. Prachtig als dit het geval is. Maar dat ontstaat niet zomaar vanzelf in je tuin. Dat kan alleen als je actief tuint en keuzes maakt. Dat kan een proces van jaren zijn. Je tuin is ook nooit klaar en af en elk seizoen is weer anders. Maar dat is juist ook heel leuk en spannend.

Natuurlijk tuinieren

Neem de tijd om regelmatig een rondje tuin te lopen. Geniet ervan en kijk wat er is opgekomen of is omgevallen. Welke insecten zie je? Wat is net in bloei gekomen, wat is nu uitgebloeid? Welke plant heeft het moeilijk? Welke planten lijken op eens te gaan woekeren? Zo krijg je steeds meer oog voor wat er gebeurt in je tuin in elk seizoen. Een tuindagboek bijhouden kan hierbij helpen. Als je alvast een snoeischaar meeneemt met het rondje tuin, scheelt dat werk. Hoe vaker je een beetje doet, hoe minder werk het uiteindelijk is. Maar wat knip je dan weg of trek je eruit?

Heg, paden en terras

Het is om te beginnen belangrijk om je heg en pad bij te houden. En om je paden in je tuin beloopbaar te houden. Dus knip weg wat teveel overhangt. En gooi het snoeisels gelijk onder planten of struiken. Dat scheelt weer met opruimen. Dit is een beetje een open deur natuurlijk. Dit kan elke tuintoer doen. Maar het scheelt echt al heel veel als je dit regelmatig bijhoudt. Dat voorkomt dat je tuin een wildernis wordt waar niet meer doorheen te komen is. Laat ook je terras niet overgroeien met van alles wat tussen de tegels opkomt. Niet dat het kaal moet, maar maak wel keuzes met wat je laat staan. Planten zoals madeliefjes en weegbree blijven laag en staan leuk. Bovendien geven de tegels hen een warme plek waardoor ze in de winter vaak nog bloeien, wat dan weer fijn is voor overwinterende insecten. Of kies ervoor om de voegen op het terras schoon te houden. Behalve een randje langs je huisje bijvoorbeeld. Op het terras is er een ander mini-klimaat dan in de rest van je tuin. Het is er relatief droog en warm. Prikneuzen en papavers doen het daar goed.

In de tuin

In de tuin ga je ook keuzes maken met wat je laat staan en wat eruit mag. Allerlei inheemse planten zijn waardevol voor insecten en vlinders. Voor nectar en stuifmeel en om eitjes in te

leggen. Veel insecten hebben vaak maar één plant om zich voort te planten. Dat wordt een waardplant genoemd. Zo legt de helmkruidvlinder het liefst haar eitjes op het knopig helmkruid. De sint-jacobsvlinder legt ze op het jacobskruiskruid. Op ons tuinpark zijn de rupsen van deze vlinders gezien op deze planten. Ook "aanwaai-sel" als teunisbloemen zijn van nut. Die geuren met name 's nachts en lokken weer veel insecten die 's nachts actief zijn (fijn voor de vleermuis bijvoorbeeld). Ook koninginnekruid dat vaak zo maar opkomt is een geweldige voedselplant voor insecten, met name vlinders. Tuinieren wordt steeds leuker als je oog krijgt voor de samenhang van alles. Als je weet hoe belangrijk dit soort planten zijn, laat je ze eerder staan.

Waardevolle woekeraars

Een ander goed voorbeeld voor deze samenhang is de brandnetel. Dat is een echte vlinderplant. De dagpauwoog, de kleine vos, de gehakelde aurelia en de atalanta kunnen niet leven zonder de brandnetel. De rupsen van deze vlinders eten de blaadjes van de brandnetel. Ze lusten niets anders. Met natuurlijk tuinieren wil je best brandnetels in je tuin. Je laat ze alleen niet woekeren. Kies voor een hoekje in je tuin waar ze kunnen blijven staan. Trek weg wat de benen neemt.

Dit geldt voor andere sterke planten die het bij ons goed doen. Koninginnekruid, moerasspirea, harig wilgenroosje en kattenstaart hebben de neiging om te gaan woekeren. Ze worden groot en hoog. Niet veel planten zullen daar nog onder groeien. Dus laat zeker groepjes staan, maar aarzel ook niet om een deel weg te trekken. Dan lijkt de aarde daar wel even kaal. Dat wil je eigenlijk liever niet in een natuurlijke tuin, maar je zult verbaasd staan hoe snel het weer groen is. Opeens heeft ander zaad kans om op te komen op dat open plekje. Er valt weer zonlicht op, de aarde is wat opener door het trekken en er is ruimte om te groeien. Door weloverwogen planten weg te halen, vergroot je de variatie in je tuin!

De natuur een handje helpen

- Kies zoveel mogelijk bomen, struiken en (klim)planten met eetbare vruchten, zaden of bessen; een voedselbron voor vogels en andere dieren.
- Kies bij voorkeur inheemse planten en bomen, daar hebben insecten en vogels het meeste aan.
- Planten en bomen waarvan de bloemen (of katjes) stuifmeel of nectar produceren, zijn interessant voor vlinders, bijen en andere insecten.
- Het heeft niet zoveel zin om planten te kopen die niet geschikt zijn voor onze grond.
- Wanneer je planten koopt, kies dan bij voorkeur enkelbloemige variëteiten.
- Doornige of stekelige heesters bieden veilige nestgelegenheden voor kleine zangvogels.
- Loofverliezende bomen, struiken en hagen zorgen voor een strooisellaag die de bodem bedekt en vochtig houdt. Dit bevordert de bodemvruchtbaarheid en biedt ook een voedsel- of schuilplaats aan insecten en andere dieren.

- Zorg op plekje waar het kan voor stapeltjes stenen en snoeihout als schuilplaats.
- Zorg voor water op je tuin, van een vijver tot schalen water, om het dierenleven te stimuleren.
- Zorg voor een gelaagde begroeiing (bomen, struiken, hoge en lage planten). Zo kan er een maximum aan planten groeien op een relatief klein oppervlak.
- Leg uitgetrokken en afgeknipt groen op de bodem onder je planten (dat heet mulchen) dat is goed tegen uitdroging en voor de verbetering van de grond.
- Probeer je groenteafval eens te vergisten met een Bokashi. Het sap uit deze emmers doet wonderen voor je bodem.
- Zelf je groenafval verwerken tot compost. Compost is humusrijk en daarom goed bruikbaar als bodemverbeteraar voor je tuin.
- Gebruik geen bestrijdingsmiddelen: het doodt niet alleen die ene plant of dat ene insect. Het doodt ook alles in de omgeving van die plant en andere insecten. Ook het gebruik van azijn om onkruiden te doden wordt afgeraden: het verstoort het bodemleven.

Wat te doen in dit seizoen

Door Annet Kraan

Al is het nog volop zomer, we gaan ook al richting herfst. Veel planten bloeien vooral in het voorjaar en de zomer. Toch kan je tot in het late najaar bloemen in je tuin hebben. Er zijn genoeg nazomerbloeiërs die het bij ons goed doen en veel insecten trekken. Late monnikskap, zonnebloemen, toortsen, hemelsleutel, schildpadbloemen, adderwortel, herfstasters en rudbeckia (zonnehoed) zijn daar voorbeelden van. Planten kunnen ook nog steeds mooi zijn als ze uitgebloeid zijn. Zeker die met sterke stengels en aparte zaaddozen voegen echt iets toe in je tuin.

Wat te doen

- Houd de gemeenschappelijke paden schoon, vrij van groen en plantjes. Als je dat het hele jaar doet, komt er minder rottend bladmateriaal op de paden, dat betekent minder modder. Uiteindelijk kost ons dat allemaal minder geld, omdat er op de paden minder vaak grind uitgereden hoeft te worden.
- Als er kroos op de sloot komt, hark het weg. Kroos is een teken van een te voedselrijke sloot, daarin verdwijnt onder het donkere kroos alle leven. Kroos is prima materiaal voor

je composthoop of direct op de aarde onder de planten.

- Ververs elke dag het water van je vogel drinkbakken. Vogels poepen vaak tijdens het badderen. Met het warme weer is het water snel vies.
- Knip voor een deel uitgebloeide bloemen af. Dat stimuleert planten om nieuwe knoppen te maken. Zo heb je tot in het late najaar nog bloemen in je tuin. Allerlei insecten zoals bijen en vlinders zijn blij met de bloemen.
- Laat ook een deel van de bloemen staan, zodat de plant zaad kan maken. Uitgebloeide rozen maken rozenbottels. Het ziet er mooi uit, en is voer voor de vogels. Veel vogels trekken nu weg naar landen waar ze gaan overwinteren. Voordat ze aan hun lange reis beginnen eten ze zich vol, anders zouden ze de tocht niet overleven.
- Verzamel de rijpe zaden van je favoriete bloemen. Bewaar je zaden in papieren zakjes op een koele en droge plek. Je kunt ze volgend voorjaar ruilen op onze zaden- en stekjes-

- ruildag. Een leuke manier om zoveel mogelijk verschillende planten in je tuin te krijgen.
- Je kan nog een keer de heg knippen. Merels en lijsters broeden vaak erg lang door tot in augustus. Controleer voor het snoeien dus goed of er nog een nestje zit. Snoei de heg aan de bovenkant wat smaller. Hierdoor krijgen de onderste takken ook licht en wordt de heg mooier en dichter.
 - Hommels en bijen gaan zich klaarmaken om te overwinteren. Maak plekjes waar ze beschutting kunnen vinden. Rommelhoekjes waar je weinig komt zijn ideaal, ook voor andere insecten en diertjes. Laat holle stengels van planten staan tot het voorjaar of maak er een bosjes

- van. Leg ze onder een heg of struik, zodat ze een beetje beschut zijn tegen de regen.
- Maak nestkastjes schoon. Haal het nestmateriaal eruit en giet een ketel kokend water in het nestkastje. Hang ze ook weer op. Vogels gebruiken het als schuilplek in de herfst en winter.
- Gooi afgefallen blad en snoeisel niet weg. Gooi het onder planten en struiken. Het zal langzaam verteren. Het beschermt en verbetert de grond.
- Heb je nog geen regenton, dan is dit een mooi moment om er eentje aan te leggen. Overal bij bouwmarkten zijn plastic regentonnen met een aansluitset voor op de regenpijp te koop. Houten exemplaren zijn duurder en zwaarder. Het aansluiten is heel makkelijk. De regenton zorgt er voor dat je in tijden van droogte (ja die bestaan echt) je planten kunt begieten. Drinkwater op je planten gieten is eigenlijk verspilling. Goed drinkwater wordt steeds schaarser en duurder.

Tuinhommel in kardoen

Spinnen: zegen in horrorver- pakking

door Iris de Veer

Tegen het einde van het seizoen zie je vaak steeds meer spinnen in je huisje. Voor veel mensen een reden om gillend naar buiten te rennen, of met plumeau en veger erop los te meppen. Onbekend maakt onbemind. In dit artikel proberen we om je minder te laten griezelen en meer lol te laten krijgen in spinnen. Maak ze niet dood, maar bekijk ze eens goed. Het zijn slimme en nuttige dieren.

Binnen

We kennen allemaal het noodlottige einde van de spin Sebastiaan: hij werd opgeveegd, omdat hij zo nodig naar binnen moest. Niet alle, maar sommige, spinnen gaan naar binnen. Tijdens de lente en zomer leven spinnen het liefst buiten. Zodra de nachten kouder worden, willen de vrouwtjes naar binnen. De mannetjes gaan

erachteraan omdat ze willen paren. In hun zoektocht naar liefde kruipen ze naar binnen. Spinnen gaan ook naar binnen omdat hun prooi naar binnen gaan. Ze leven vooral van insecten. Binnen, vooral bij kieren en gaten is het makkelijker insecten vangen. Vooral spinnen die in het najaar paren, en die zijn in de minderheid, gaan naar binnen. Het lijkt dus maar zo dat er in de herfst meer spinnen zijn. Er zijn ook meer volwassen spinnen en die zijn groter, dus je ziet ze makkelijker. Veel mensen lijden aan spinnenangst. Gek genoeg zijn er meer mensen met spinnenangst in gebieden, zoals de onze, waar spinnen kleiner en niet gevaarlijk zijn. Dus onderdruk je pletneiging, laat de bezem en de stoffer even in de kast en bekijk ze eens van nabij. Want zonder spinnen kunnen we niet.

Geen insecten

Spinnen zijn geen insecten: ze hebben 8 poten (insecten 6), ze hebben geen driedelig lichaam maar meestal een tweedelig (kop en kont) en ze hebben geen 2 ogen maar meestal 8, hun ogen hebben geen facetten, maar lenzen. Spinnen hebben geen voelsprieten en insecten wel. Ze hebben wel, net als insecten, een uitwendig skelet, een exoskelet. Dat betekent dat ze niet, zoals wij, hun harde botten binnenin hebben en de zachte delen daar omheen. Hun harde delen zitten aan de buitenkant, hun zachte aan de binnenkant. Ze leggen net als insecten ook eieren. Ze zijn familie van een hoop "griezels" zoals schorpioenen, teken en mijten. Verder hebben ze veel dingen die op ons mensen lijken. Spinnen hebben bloed, blauw bloed zelfs, waarmee ze zuurstof en voedingsstoffen door hun lichaam

kunnen transporteren. Ze hebben ook een hart, dat dragen ze op hun rug. Hun hart klopt tussen de 30 en 70 keer per minuut. Dat is wat langzamer dan het onze, maar net als wij stijgt hun hartslag wanneer ze opgewonden zijn, wel tot 200 slagen per minuut. De meesten hebben longen (en vaak ook nog een ander ademhalingsorgaan). Ze hebben een spijsverteringssysteem met een maag, die als een pomp het eten naar binnen kan zuigen. Ze kunnen met een soort nieren afvalstoffen filteren en die weer naar buiten werken. Ze hebben een darmkanaal en poepen. Ze hebben hersenen en een zenuwstelsel. Horen, ruiken en proeven doen ze met fijne trilhaartjes op hun poten. Ze hebben een uiterst fijn afgesteld oriëntatievermogen. Daarmee kunnen ze heel snel en heel precies bepalen waar in hun net een prooi zit. Veel onderzoekers denken dat spinnen ook behoorlijk slim zijn. In een laboratorium hebben ze zelfs een springspin gedresseerd om op commando naar bepaalde plekken te springen. Hij miste nooit. Spinnen kunnen televisie kijken. De meesten hebben niet alleen meer, maar ook veel betere ogen dan wij. Ze zien meer soorten kleuren dan wij. Ze hebben een soort ingebouwde provisiekast: ze kunnen voor lange tijd eten opslaan in hun lijf, wat natuurlijk superhandig is.

Spinnen zijn krachtpatsers

De voortbeweging van de spin is deels hydraulisch. Door hun bloeddruk in hun poot te variëren kunnen ze die poot strekken of buigen. De springspin ontwikkelt hiermee een springkracht die het mogelijk maakt om 25 tot 40 keer zijn lichaamslengte te springen! Alsof wij in een keer van de Dam op het dak van het paleis zouden kunnen springen of van de grond op het haantje van de Westertoren. Hun spindraad proberen mensen al heel lang na te maken. Want dat is supersterk. Stel dat er een spin zou zijn die een draadje spinrag van 3 cm dik zou kunnen maken, dan zou je daarmee een Boeing 747 in volle vaart mee kunnen stoppen. Het spindraad trekt vocht aan en houdt zichzelf daarmee flexibel. Polynesische vissers maakte visnetten van spinnenweb, elders maakten ze er handige tasjes van. Een hoveling van de zonnekoning, Lodewijk de XIVde, breide van spinrag sokken voor de vorst. Ze glansden als zilver, maar het breisel bleek uit elkaar te vallen. Hij kwam er ook achter dat spinnen houden voor hun rag nog niet zo makkelijk was. De spinnen bleken elkaar in gevangenschap op te eten. Op Madagaskar probeerden ze om spinnen te "melken" om spinnenzijde te winnen. Dat melken (met de hand moest de draad uit een spin getrokken worden) bleek niet rendabel. Elke keer als je een spin had uitgemolken moest je het bos in om een nieuwe te vangen. Voor een kilo spinnenzijde had je al snel 1.300.000 spinnen nodig. In de Amerikaanse burgeroorlog maakten mensen, bij gebrek aan metaal wel trouwringen van prachtig goudglanzend spinrag. Hoe lang die standhielden vertelt het verhaal niet.

Spinnen spinnen

Wat alle spinnen gemeen hebben is dat ze draaden kunnen spinnen. Ze hebben op hun achterlijf een spintepel zitten. Uit die spintepel kunnen ze een vloeistof spuiten die in contact met de lucht hard wordt. De meesten maken niet één soort draad, maar verschillende soorten: plakkerig om prooi te vangen, niet plakkerig om zelf overheen te lopen, of je eieren of je sperma in te

verpakken, of om een netje te maken om je prooi in te bewaren, of om een soort lian te maken waarmee je van tak naar tak kunt slingeren. Sommige spinnen schieten het spinsel, of zelfs het hele web, op de prooi af om deze te vangen. Volwassen hangmatspinnen "(ja die bestaan echt) kunnen zich zelfs over grote afstanden en kilometers hoog door de lucht laten zweven door het spinrag als vlieger te gebruiken. Kleine spinnetjes verplaatsen zich vaak door een draadje spinrag in de lucht te spinnen en zich hieraan hangend op de wind te laten meevoeren. Een soort mini-Tarzans. Wij noemen dit spinsel ook wel herfstdraad.

Kruisspin op nummer een

Het VARA-programma Vroege Vogels organiseert in september regelmatig een Nationale huis- en tuinspinnentelling. Een week lang mag iedereen op zoek naar alle achtpotigen van Nederland. Ze ontwikkelden een leuke spinnenzoekkaart, met daarop zo'n tiental spinnen, die je tegen kunt komen in huis en tuin. Downloaden kan op www.bnnvara.nl/vroegevogels/artikelen/nationale-huis-en-tuinspinnentelling en een andere kaart kun je downloaden via www.webwinkel.ark.eu/producten/zoekkaarten-tekeningen/zoekkaart-spinnen. We hebben wel honderden

soorten spinnen in Nederland, maar de meeste zul je niet zo makkelijk kunnen vinden. Meestal komt de kruisspin onbetwist als nummer één uit de bus bij de tellingen. We kennen allemaal de kruisspin als een soort oervorm van de spin. De kruisspin is een middelgrote spin (10/15mm) die een verticaal wielvormig web maakt. Ze vangen vooral vliegende insecten in hun web. Het web raakt gemakkelijk beschadigd en snel vervuild. Bovendien drogen de spindelraden snel uit. Daarom moet het web iedere dag worden vervangen. Ook moet het web na iedere vangst gerepareerd worden, omdat een spartelend prooidier het web beschadigt. Ze zijn herkenbaar aan de witte kruisvormige tekening op hun achterlijf. Het vrouwtje is bijna twee keer zo groot als het mannetje, vooral haar lijfje is groter. Ze worden ongeveer twee jaar. Het mannetje heeft in een van zijn voelsprietten aan de kop een spermazakje. Als hij denkt dat hij gaat paren vult hij het zakje en leegt het in het geslachtsorgaan van het vrouwtje. Daarna moet hij zich snel uit de voeten maken anders wordt hij opgegeten. De paring vindt plaats in de herfst en de eitjes overwinteren. In de lente komen ze uit en pas het volgende jaar worden de spinnen volwassen. Omdat de kruisspin in beschaduwde, van de wind afgeschermd hogere planten leeft duikt de spin vaak op in tuinen. De spin wordt in Nederland daarom soms tuinspin genoemd.

Van koffieboon tot valse weduwe

Zoals bijvoorbeeld de *getijgerde lijmspuit*. Alleen de naam al. Hij heeft een beetje een gelige kleur met een leuk tijgerprintje erop. Het is een echte binnenzitter: hij zit meestal in gebouwen. 's Nachts gaat hij sluipend op zoek naar een prooi. Hij maakt geen web, maar spuit vanuit zijn

kaken een giftig, plakkerig vangnet over prooien heen. Spiderman heeft echt veel geleerd van deze spin.

De *koffieboonspin* leeft in en rondom huizen en maakt een slordig, klein web waar ze ondersteboven in hangt. Haar lijfje lijkt op een koffieboontje. Ze is van de familie van de kogelspinnen. In Engeland worden ze wel 'konijnenhokspin' genoemd, omdat ze graag in donkere hoeken en gaten zitten. Sommige mensen vinden ze ook wel lijken op de blackwidowspider. Ze worden daarom ook wel 'valse weduwen' genoemd. Dat terwijl ze te klein zijn om ons te bijten. De koffieboonspin maakt een driedimensionaal web zo groot als een flinke postzegel, waarin ze in het midden een dicht gevlochten mat maakt. Hierin vangt ze prooidieren die veel groter kunnen zijn dan zijzelf. Nadat een koffieboonspin een groot prooidier verschalkt heeft, gaat ze op dieet. Ze kan wel tot anderhalf jaar zonder eten.

De *wespspin*, die ook wel *tijgerspin* wordt genoemd, is prachtig geel met zwart gestreept. Ze is net wat groter dan een kruisspin. Ze maakt een wielweb (een beetje slordiger dan de kruisspin) met een mooi zigzagpad er doorheen. Dan heb je ook nog spinnensoorten die helemaal geen web maken maar achter hun prooi aanrennen en hem zo vangen. De *roodwitte celspin* doet dit bijvoorbeeld bij de pissebed. Deze spin is dan ook uitgerust met sterke kaken, om de taaie buitenkant van de pissebed door te kunnen bijten. Mannetjes kunnen om een vrouwtje vechten door met hun gifkaken als geweien met elkaar de strijd aan te gaan. Ze zitten dan ook waar de pissebedden wonen, op vochtige donkere plekken. De *herfstspin* kom je vooral tegen in struiken en

Spinnen in cijfers

Er zijn wel zo'n slordige 50,000 soorten spinnen op aarde, in Nederland leven een paar honderd soorten. Spinnen komen in veel grotere hoeveelheden voor dan je zou verwachten. Onderzoekers in Engeland telden in een weiland gemiddeld 130.8 spinnen per vierkante meter. Dat zijn er 130 miljoen per vierkante kilometer. Een gemiddelde spin eet ongeveer 0.089 g insect per dag. Als we even gaan rekenen dan zou Nederland met 15 miljoen inwoners en een oppervlakte van 36150 vierkante kilometer ongeveer 5000 miljard (5000.000.000.000) spinnen tellen. Zij zouden in drie dagen alle Nederlanders kunnen opeten. Maar gelukkig eten spinnen geen mensen. Ze zijn wel goed voor het verorberen van 116 kg insecten per dag per hectare in die Engelse wei. Of er nog zoveel spinnen in de wei zitten weten we niet. Giftstoffen en intensieve landbouw hebben ook veel spinnen het leven gekost. Er staan veel spinnensoorten op uitsterven. De kleinste spinnensoorten zijn maar een paar millimeter groot. De grootste grotere soorten kunnen meer dan 25 centimeter halen. In Nederland zijn de spinnen in millimeters te meten en komen er geen echt grote spinnen voor. Behalve bij mensen die vogelspinnen als huisdier houden natuurlijk.. Mannetjes blijven bij spinnen vaak kleiner dan vrouwtjes, soms veel kleiner. Bij sommige spinnen zijn de verschillen zelfs zo groot, dat de beide sexen eerder twee aparte soorten lijken (bijvoorbeeld de wespspin).

maakt een wielweb met een zeer open structuur en zonder draden in het centrum. Herfstspinnen behoren tot de *strekspinnen*. Streckspinnen hebben een langer achterlijf dan wielwebspinnen (zoals de kruisspin). Ook zeer typerend voor deze spinnen is dat hun poten zeer lang en fijn zijn. Ze maken hun web tamelijk dicht bij de grond. Vaak in of bij een heg. Ze kunnen zich goed camoufleren op de stengel van een plant.

Trilspinnen

Een soort die je vooral binnenshuis kunt vinden is de *grote trilspin*. Die hangt vaak aan je plafond. Ze heeft een lijf dat niet groter is dan

een centimeter, maar de poten kunnen wel een paar centimeter lang worden. Ook een spin die een eeuw geleden nog maar nauwelijks voorkwam in Nederland en nu vrijwel overal. Mensen denken vaak dat trilspinnen langpootmuggen zijn. Ruim een op de tien spinnen is een trilspin, ze zijn dol op andere spinnen, om op te eten. Trilspinnen hebben een relatief klein lichaam en hele lange dunne poten. Als ze zich bedreigd voelen, gaan ze enorm snel heen en weer bewegen, trillen. Dit trillen maakt dat hun vijand ze niet goed meer kan zien. Ze maken slordige webben. Als ze iets vangen in hun web, gooien ze lange vangdraden op de prooi. Daarna spinnen ze hem razendsnel in tot een pakketje en bijten hem pas later dood. Hun eitjes doen ze ook in een netje van spinrag en houden ze tussen hun kaken. Tot de eieren uitkomen kunnen ze niet eten. Als dat geen moederliefde is. Zij is pas een jaar of 50 geleden vanaf de Middellandse zee hier naartoe getrokken.

Trilspinnen worden ook vaak verward met *hooiwagens*. Die zijn familie van de spinnen, maar hebben een ongedeelde lijf. Ze hebben wel acht poten, tasters en een soort als scharen aan hun mond. Hooiwagens gebruiken geen gif om hun prooi te doden en maken ook geen spindraad. Boven op het lichaam bevindt zich één paar ogen die opzij kijken. Ze eten andere kleine kruiers en dode diertjes en zelfs poep. Het zijn dus ook echte opruimers. Veel hooiwagens hebben enorm lange poten kunnen hebben. Langpootmuggen zijn insecten, dus hebben een driedelig lijf en 6 poten.

Valse wolfsspinn: geen paniek

Valse wolfsspinn, met zo'n naam maak je natuurlijk geen vrienden. Ze hebben dan ook een heel slechte pers. Maar net als met de valse

weduwen zijn ze niet vals van karakter. Vals betekent niet echt (er zijn ook echte wolfsspinnen namelijk). Het zijn forse spinnen, hun lijf kan wel tot 1,5 cm worden en met de poten mee meten ze dan 5 centimeter. Dat is wel even schrikken. Hij is een beetje gelig bruin en maakt geen web. Dat wil zeggen ze maken wel een webmandje voor hun eieren, maar geen vangweb.

Overdag zul je hem niet snel tegenkomen, maar 's nachts gaat hij op jacht. Hij jaagt dan hard rennend op andere spinnen. Overdag zit hij graag achter een boombast. Hij houdt van warmte, dus verstopt zich ook graag rond terrassen met tegels. Ook deze spin hebben we aan de klimaatverandering te danken. Helemaal

Gif

Alle spinnen zijn giftig. Het meeste spinnengif werkt verlamdend: het zenuwstelsel van de prooi kan geen boodschappen meer naar de spieren sturen. Er is ook spinnengif dat het binnenste van de prooi gewoon oplost in een soort soepje, dat kan de spin dan zo naar binnen slurpen. Ze filtert het soepje via plaatjes met haartjes die alle klontjes (en schadelijke bacteriën) eruit halen. Maar geen paniek, er zijn maar weinig spinnen die een gif hebben dat dodelijk is voor mensen, en die komen hier niet voor. Spinnen hebben ook helemaal geen zin om een mens te bijten: te dikke huid, geen prooidier, riskant. Ze bijten alleen als ze in (doods)nood zijn. Ze zitten juist in hoekjes en op plekken waar ze zo min mogelijk gestoord worden. Het ergste effect wat je buiten Nederland maar wel in Europa van een spin kunt oplopen is zoiets in orde van een wespenteek. Wordt je gebeten dan is het beste een ijsklontje of nat washandje op de beet.

vanaf het Middellandse zeegebied naar hier gekomen. Waarschijnlijk niet lopend, sommige deskundigen denken dat ze met met caravans meekomen. Omdat hij nog niet echt van koud weer houdt gaat hij 's winters graag naar binnen. Hoewel er nog maar enige tientallen in Nederland zijn gesignaleerd is de paniek groot. Zijn beet zit in de categorie wespenteek: kan naar zijn, maar je gaat er niet dood aan. Ze vallen je ook niet aan. Ze reageren als ze bedreigd worden, dan richten ze hun kop en voorpoten op. Gewoon met rust laten, dan doen ze niks.

Ei en vel

Spinnen komen uit een ei. En ja, het mannetje wordt vaak na de paring opgegeten (daar maak je ook alweer geen vrienden mee). Het vrouwtje heeft dan direct een voedzame maaltijd, goed voor de ontwikkeling van de eieren. Uit de eieren komen kleine larfachtige spinnetjes, "spiderlings". Soms lijken die pas na de eerste vervelling op hun ouders. Omdat spinnen een uitwendig skelet (exoskelet) hebben moeten ze regelmatig vervellen. Hun harde huid kan namelijk niet meegroeien. Een spin vervelt ongeveer 5 tot 7 maal in haar leven. Bij spinnen die erg oud worden, zoals de vogelspin (die kan wel 25 worden) wordt meestal één keer per jaar de huid vervangen. Niet omdat ze maar door blijft groeien, maar om de beschadigde huid te vervangen. Konden wij dat maar. Voor de vervelling wordt de spin langzaam donkerder van kleur. Enzymen lossen de oude huid met het lichaam op, terwijl de nieuwe huid eronder begint te groeien. De zenuwvezels blijven intact, bijvoorbeeld op de poten. Anders zou de spin al haar zintuigen verliezen. De nieuwe huid ligt onder de oude huid. Die nieuwe huid is keurig opgevouwen, omdat die groter moet worden dan de oude huid. Vlak voor de vervelling gaat de spin met de kop naar beneden aan een draad hangen. Na enkele minuten trekt het achterlijf

samen tot minder dan de helft van zijn oorspronkelijke volume. Zijn bloed wordt voor het grootste deel naar het voorlijf gepompt. De druk in het voorlijf verdubbelt, de huid begint te scheuren. Als de huid van het voorlijf los is gekomen, wordt de bloeddruk in het achterlijf verhoogd, totdat hier de oude huid ook scheurt. De nieuwe spin wurmt zich dan uit de oude huid die aan de draad blijft hangen. Regelmatig kun je een spin zien met één of meerdere verloren ledematen. Deze groeien na de vervelling weer aan. Na de eerste vervelling is het nieuwe ledemaat duidelijk kleiner, maar na de volgende vervelling is het verschil al bijna niet meer te zien. Het nieuwe vel begint uit te harden. Om te voorkomen dat haar gewrichten vast gaan zitten strekt en buigt de spin voortdurend zijn poten, hangend aan een draad uit haar spintepel.

Spinnenlast? Doe eens een geurtje

We hopen dat je nog af en toe op spinnenjacht gaat. En dan niet met stoffer en blik, maar met je ogen en de zoekkaart. Verwonder je over hun uiterlijk, hun slimme webstructuren, hun gedrag. Mocht je ondanks alles toch minder of geen spinnen boven je bed willen, dan kun je gebruik maken van de goede reukzin van de spin. Ze hebben een hekel aan geurtjes die wij best lekker vinden, zoals lavendel, citroen, pepermuntolie, teatree-olie. Dus spuit eens in de hoekjes met een beetje water met een aantal druppels van deze olie en de spin zoekt een goed heenkomen. En bedenk als je toch last van pletlust hebt: dankzij deze spin heb je dan weer veel minder vliegen en muggen in je bedstee en hebben honderden vogels een lekker voedzaam hapje. Dus laat ze leven en zet ze voorzichtig buiten.

Verantwoording: Bij het schrijven van dit stukje heb ik dankbaar gebruik gemaakt van:

- een ontzettend leuk boekje, *Wonderbaarlijke dieren (die echt bestaan)* door Katherine Rundell (uitgever Thomas Rap), echt een aanrader voor wie van wonderlijke weetjes en leuke verhalen over dieren houdt.
- de website van Ed Nieuwenhuys, ednieuw.home.xs4all.nl/Spiders/InfoNed/The_spider.htm
- leuk fimpje over hoe een spin een wielweb maakt [youtube.com/watch?v=YkaoleYPtIQ](https://www.youtube.com/watch?v=YkaoleYPtIQ)
- een goede bron voor wie veel meer details over spinnen te weten wil komen en bijvoorbeeld wibnet.nl/dieren/spinnen/spinnen-in-nederland-en-belgie met veel mooie foto's..

Het mierenlokdoosje

door Annet Kraan

Mieren bestrijden in je tuin?

Wie kent niet het mierenlokdoosje? Het is nog steeds een vaak gebruikte manier om van mieren af te komen. Maar moet je mieren eigenlijk wel bestrijden? Het zijn namelijk ook hele nuttige beestjes. Stel dat je toch kiest voor het mierenlokdoosje, wat gebeurt er dan met de mieren? Wat doet het verder met het leven in je tuin en daaromheen?

Nuttige beestjes

Mieren zijn echte opruimers in je tuin. Ze eten insecten, dood of levend, zoals spinnen en pissebedden. Ze houden ook van zoetigheid en eten van gevallen fruit. Ze houden de bodem luchtig door gangetjes te graven. Daar hebben planten voordeel van, want die kunnen gemakkelijker wortelen. Regenwater loopt sneller weg in luchtige en losse grond. Omdat mieren met

plantenzaden slepen, verspreiden ze allerlei plantensoorten. Ze hebben een belangrijke rol in een natuurlijk evenwicht in je tuin.

Gelokt door het doosje

Mieren zijn slimme en sociale beesten. Als een mier voedsel vindt, laat hij een geurspoor achter op weg naar huis, naar het nest. De andere mieren in het nest lopen langs dit geurspoor naar het voedsel, eten ervan, en gaan weer naar het nest.

Het mierenlokdoosje bevat gif met een lekker zoet geurtje. De mieren denken dat het voedsel is en kruipen naar binnen. Ze eten van het gif, het plakt ook aan hun lijfje en pootjes. Het gif is zo gemaakt dat ze niet gelijk doodgaan. Nee, ze lopen met het gif over je terras en door je tuin naar hun nest. Daar verspreiden ze het gif en geven het gif als eten aan hun kleintjes. Eerst gaan er nog maar weinig mieren dood. De rest van de mieren weten met het geurspoor waar ze ook dat zoete hapje kunnen vinden. Die gaan ook op pad en eten van het gif. Het kan een paar weken duren voordat zo elke mier van dit nest het loodje heeft gelegd.

Je zou kunnen denken, kan dat nou zoveel kwaad, dat kleine beetje gif dat zo in je tuin terecht komt? Van het meeste gif is maar één miljardste gram nodig om één insect te doden. Een niet voor te stellen kleine hoeveelheid, met toch grote gevolgen.

Niet alleen de mier gaat dood

Er kunnen verschillende soorten gif in het mierenlokdoosje zitten. Van de merken zoals HG, Vapona en Roxasect is het gif kunstmatig gemaakt. Ecostyle, Biogroei en Natria maken het gif van stofjes die in de natuur voorkomen. Maar uiteindelijk is de werking bijna altijd hetzelfde. Het is een zenuwgif dat het zenuwstelsel van mieren aantast. De mieren raken verlamd en gaan dood.

Maar ook alle andere insecten, zoals bijen, hommels en vlinders, zijn uiterst gevoelig voor dit gif. Als ze ermee in aanraking komen gaan die ook dood.. Als het in het water terecht komt, kan het wat daar leeft vergiftigen. Vogels en mensen zijn niet zo gevoelig voor dit zenuwgif. Dat klinkt misschien redelijk geruststellend. Totdat je beseft dat de vogels niet dood gaan, maar wel hun voedsel. Ook is dit soort gif inmiddels gevonden in de hersenen van kinderen. Dat klinkt niet best.

We weten nog zo weinig wat de schade daarvan is op de lange termijn.

Twee soorten natuurlijk gif

Het ene gif wordt gemaakt van een bacterie die van nature in de grond zit. Nou ja, van nature is heel betrekkelijk. Het is op één plekje gevonden in het Caribische gebied waar een fabriek stond die rum maakte! Dit gif heet Spinosad en wordt het meest gebruikt als natuurlijk gif in de lokdoosjes. Het andere gif wordt gemaakt van de olie uit de zaden van een bepaalde chrysanthe. Klinkt niet verkeerd, toch? Aan deze olie wordt een stofje toegevoegd waardoor het minder snel wordt afgebroken. Dit wordt vaak gebruikt in mierenpoeder of in spuitbussen tegen mieren. Beide zijn een zenuwgif.

Is natuurlijk gif minder schadelijk?

'Natuurlijk' gif wordt wel sneller afgebroken in de natuur. Daarom wordt het als minder schadelijk gezien. Het woord 'natuurlijk' zegt trouwens niets over of iets giftig en schadelijk is. De blaadjes en zaadjes van de monnikskap en het vingeroedskruid zijn heel natuurlijk. Maar dat moet je beslist niet eten. Reuze giftig voor ons. Dan iets over het woord biocide, want dat lees je nog weleens op de verpakking. Omdat er 'bio' in het woord staat, zorgt dat voor de nodige verwarring. Biocide heeft namelijk niets te maken met biologisch verantwoord of natuurlijk. Biocide betekent letterlijk: een stof die iets wat leeft dood maakt (denk aan genocide, feminicide). Dat kan zo klein zijn als een virus of bacterie, maar ook insecten, muizen of ratten. Dus zowel natuurlijk gif, als synthetisch gif, is een biocide. Mierenlokdoosjes met natuurlijk gif spelen in op ons gevoel dat 'natuurlijk' goed is. Er staat op de verpakking: "bestrijdt mieren met 100% natuurlijke stoffen". Of: "bestrijdt mieren op een veilige manier. In de naam staat iets van natuurlijk, eco of bio. Natuurlijk gif doodt mieren. Dat blijft toch het doel van een mierenlokdoosje. Het doodt ook andere insecten, je bodemleven en andere levende organismen. Daarin verschilt het helemaal niks van de synthetische varianten. In water wordt het ook heel slecht afgebroken. Dat betekent dat het daar nog veel meer dood en verderf kan stichten.

De kleine lettertjes

Het is schrikken als je de kleine lettertjes leest

op de websites van de makers van mierenlokdoosjes. Ze maken je het niet gemakkelijk met zoeken. De schade die ze aanrichten staat in de kleine lettertjes. Het maakt qua giftigheid voor de mieren niet veel uit of het natuurlijk is, of synthetisch. Het gif doodt mieren, daarvoor koop je zo'n mierenlokdoosje. Dat het véél meer doodt dan alleen mieren staat er niet bij. Het is ook echt heel giftig voor bijen en andere insecten. Het zou eigenlijk niet gebruikt mogen worden als bijen actief zijn. Maar die zijn actief vanaf het vroege voorjaar tot in de late herfst. Dus bijen worden eraan blootgesteld en gaan dood. Het gif wordt heel slecht afgebroken in water. Daardoor is het langdurig giftig voor wat er in het water leeft. Zoals vissen, waterslakken en insecten als libellen en waterjuffers. Met een regenbui sijpelt het gif eerst in het grondwater van je tuin. Daarna spoelt het uit naar de sloot en je vijver. Voor zoogdieren en mensen is het gif relatief onschadelijk. Wij zijn namelijk niet zo gevoelig voor dit type zenuwgif. Maar wat is relatief onschadelijk? Er staat letterlijk dat het onwaarschijnlijk is dat het een acuut risico zal veroorzaken. Wollige taal om te zeggen dat je er niet gelijk ziek van wordt. Maar wat gebeurt er in ons lichaam op de langere termijn? En in combinatie met andere giften waar we aan blootgesteld zijn. Dat blijft een heel vaag gebied.

Geen doos

Wil je nog steeds van de mieren af? In de eerste plaats helpt schoonmaken en schoonhouden. Waar geen eten is zijn ook geen mieren. Goudsbloemen of afrikaantjes planten kan ook. Ook andere dingen met een sterke geur helpen: peper, knoflook, koffiedik, lavendel, rode peper, kaneel. Daarmee verstoor je hun geursporen, je kunt een cirkel rondom je huisje maken. Of de storende geur op een mieren spoor leggen. Wat ook helpt is koper, bijvoorbeeld rondom een tafelpoot. Ze houden ook niet van olie, een kring van olie rondom de tafel helpt. Ook melige dingen, zoals talkpoeder, strooien helpt, dat kleeft te veel aan hun pootjes.

Zie ook artikel 'Boerin zoekt fans' van Iris de Veer op de website van Sloterdijkermeer, te vinden onder Kennisbank, Haatdier. Uitgebreide info over het leven van de mier.

Gezien op de tuin

Door Iris de Veer en Annet Kraan

Van een kolibrievlinder tot een sperwer die uitkijkt over ons tuinpark, allemaal leuke waarnemingen. Er blijkt nog zoveel te ontdekken wat hier aan leven is. Insecten hebben vaak ook zulke prachtige namen, zoals de stadsreus en de hommelmijvlieg. Wij delen ze graag met jullie. Heb je zelf een leuke waarneming, liefst met fotos, deel hem met ons, dan kom je in een volgend nummer.

Atalanta

Franje

Van alle tuinvlinders fladdert de Atalanta (*Vanessa atalanta*) het vaakst rond in onze tuinen. Tussen april en november kun je ze spotten. Het is niet moeilijk om ze te herkennen. Met een spanwijdte van 5 tot 6 cm is deze dagvlinder vrij groot. Hij is zwart van kleur met in de vleugelpunten een paar witte vlekken. Het kenmerkendst zijn nog wel de franjeachtige oranjerode banden. Die lopen dwars over de voorvleugels. Aan de onderkant van de vleugels van de Atalanta is het cijfer 18 te lezen, vandaar de bijnaam 'nummervlinder'.

Trekvlinder

Vanuit Zuid-Europa trekken ze vaak in hun eentje naar het noorden (zelfs Scandinavië), om

hier te paren en kleintjes te krijgen. In het najaar trekken de vlinders weer terug naar Zuid-Europa. Een deel overwintert hier, maar overleeft dat meestal niet, als het een koude winter is. De vlinders houden geen winterslaap. Het zou uitzonderlijk zijn, maar in principe kan het dus zo zijn dat je tijdens een zachte winter een Atalanta in je tuin ziet rondfladderen. Atalanta's hebben een levensduur van een aantal maanden tot een jaar. Op een zonnige winterdag kun je ze zien als ze zich lekker zitten op te warmen.

Doe iets voor de Atalanta's

In tegenstelling tot veel andere vlindersoorten, gaat het met de Atalanta goed. Er worden steeds meer geteld in Nederlandse tuinen. Ieder jaar staat de atalanta op de eerste plaats tijdens de Nationale Tuinvlindertelling. Atalanta's zijn dol op de nectar van koninginnekruid. Met planten als de grote brandnetel, koninginnenkruid en klimop maak je jouw tuin extra aantrekkelijk voor deze rondtrekkende vlinder.

Staan er brandnetels in je tuin? Grote kans dat je daar tussen mei en november rupsen tegenkomt van de atalanta. De brandnetel is namelijk de waardplant van deze vlinder. De rupsjes spinnen een kokertje van één of meer brandnetelbladeren. Steeds als ze verpoppen, weven ze

zo'n nieuw nestje. De rupsjes kunnen verschillende kleuren hebben, van grijs met gele vlekjes tot grijsgroen en zelfs okergeel. Kenmerkend zijn steeds de zwarte tekening, zwarte kop en doortjes op de rug. Wil je Atalanta's naar je tuin lokken? Maak of bewaar dan een brandnetelbosje van de grote brandnetel op een zonnige en vochtige plek. Dit is het ideale klimaat voor de Atalanta, maar ook voor onder meer de Dagpauwoog en Gehakkelde aurelia. In het najaar is het stuifmeel van laatbloeiers als herfstasters en klimop belangrijk. Ook komen ze dan snoepen van rottend fruit dat op de grond is gevallen.

Brede wespenorchis

De brede wespenorchis is een orchidee. Iris vond dit exemplaar in een stukje langs een pad in ons openbaar groen. Het is een vrij algemene soort. Hij kan zowel op voedselarme als op voedselrijke grond, kan tegen kalk en tegen zuur. Hij houdt wel van een beetje schaduw en staat vaak onder bomen. Als je denkt dat hij makkelijk te kweken is heb je het mis. Orchideeën vragen om een heel specifieke bodemgesteldheid: precies de juiste schimmels en bacteriën. Graaf ze daarom niet uit, want overplanten is gedoemd om te mislukken. Hij kan wel 80 cm hoog worden. De bladen zijn langwerpige-lancetvormig tot breed-eirond. Ze hebben een aarvormige tros bloemen. De kleur van de bloemen is variabel van licht groen-

geel tot rood. Ze doen hun naam eer aan: ze worden bijna uitsluitend door wespen bezocht.

Gehakkelde aurelia

De gehakkelde Aurelia is een klimaat-immigrant. Ze komen pas sinds de jaren 80 veel voor in ons land, waarschijnlijk omdat het steeds warmer wordt. De bovenkant van de vleugels heeft een oranje grondkleur met zwarte vlekken. De donkerbruine achterrand van zowel de voor- als de achtervleugel is sterk gekarteld (gehakeld). Op de onderkant van de achtervleugel bevindt zich een kleine witte C. De kleuren van vlinders komen overigens niet van pigment, maar door de vlakverdeling van de hele kleine schubjes op de vleugels. Daardoor lijkt het licht van hun vleugels vaak een beetje "metalg". Gehakkelde Aurelia's zijn standvlinders, ze blijven in de winter in ons land. Ze overwinteren vlakbij de grond, bijvoorbeeld aan de onderkant van boomwortels, in een holle boom, tussen takkenbossen, stapels hout of afgevallen bladeren. Ze voeden zich onder andere met nectar van sleedoorn en bloeiende wilgen, later in het seizoen komen daar soorten als akkerdistel, braam en koninginnekruid bij. De vlinders drinken ook van plassen of mest; in het najaar zie je ze vaak op rottend fruit.

De eieren worden afzonderlijk of per twee afgezet op een bladrand van brandnetels. De rupsen kun je zien van begin mei tot eind oktober. De verpoping vindt plaats op of in de buurt van de waardplant. De rupsen leven op de bovenkant van de bladeren, waar ze niet opvallen omdat ze net een vogelpoepje lijken. De rups is zo'n 35 mm, zwart met oranjebruine lengtestrepen en een uitgebreide witte vlek op de rug met fijngeoornde uitsteeksels.

Dus ook voor deze mooie vlinders: laat hier en daar een brandnetelhoekje staan, bijvoorbeeld tegen je heg aan, of bij de sloot, plant koningin-nekruid en laat wat valfruit liggen. Zorg er voor dat ook laat en heel vroeg in het jaar er wat te halen valt, dus dat er iets bloeit in je tuin.

Halsbandparkiet

Elke tuinder met fruitbomen kent dit maar al te goed, de halsbandparkieten die losgaan op je fruit. Ze nemen een paar hapjes van de vaak nog onrijpe appels of pruimen. Het liefst rukken ze het fruit ook nog even van de tak. Tegen de tijd dat het fruit rijp is, valt er voor ons niet veel meer te plukken. Er valt helaas niets aan te doen. De halsbandparkieten zijn er nu eenmaal, die krijgen we niet meer weg. Je zou netten kunnen spannen over de bomen, maar daar raken vogels in verstrikt.

Wie wel blij zijn met het rottend fruit, zijn andere vogels. Merels, lijsters en mezen eten daar graag van, zeker in de herfst en winter.

Hommelbijvlieg

De hommelbijvlieg heeft een zeer verwarrende naam: het is geen hommeltje, het is geen bij en het is geen vlieg. Het is een vrij algemene zweefvlieg. Hij dankt zijn naam aan het feit dat hij lijkt op een hommeltje en op een bij. Hij heeft namelijk

een behaard lijfje, maar is wat slanker en wat kaler dan een hommeltje. Vergeleken met een hommeltje heeft hij korte antennes. Je kunt ze van april tot en met september zien rondzoemen. Ze zijn belangrijke bestuivers. Hun eitjes zetten ze in of bij water af. Hun larven hebben ook een snorkeltje net als die van de pendelvlieg. Zijn borststuk is zwart met bruin. Het achterlijf is bij het vrouwtje zwart met wit. Bij het mannetje is het achterlijf een beetje rossig bruin met zwart. De hommelbijvlieg komt voor van West-Europa tot in Oost-Siberië en vliegt in ons land vooral tussen april en september.

Kolibrievlinder

De kolibrievlinder is een speciale vlinder. Het is eigenlijk een nachtvlinder, maar vliegt overdag en in de avond. Ook landt deze vlinder niet op een bloem om nectar te drinken, maar hangt stil in de lucht bij een bloem. Dan rolt hij zijn centimeters lange tong uit en steekt dat in de bloem. Zo kan hij de nectar opzuigen. Net als een kolibrie slaat de vlinder op topsnelheid met zijn vleugels. Hij kan zelfs achteruit vliegen. Ze

gebruiken met het vliegen heel veel energie en hebben daarom veel nectar nodig. Het schijnt helemaal geen zeldzame vlinder te zijn. Toch wordt hij op de tuin maar heel af en toe gezien. Dat kan komen doordat hij nooit even stil op een bloem zit, zoals andere vlinders. Hij is weer weg voordat je er erg in hebt, lijkt het. Ook het paren doen ze al vliegend in de lucht. In het najaar trekken ze naar Zuid-Europa om te overwinteren. Ze kunnen namelijk niet tegen vorst, daar gaan ze aan dood.

Kwak

In de bomen langs het Brettenpad heeft Iris een Kwak gezien. Kwakken zijn een soort reigers. Ze zijn wat plomper dan een gewone blauwe reiger; grotere kop (met een groot rood oog) een grotere zwarte snavel en kortere stevigere poten. De volwassenen hebben een grijze borst en vleugels, zwarte kruin en nek, rug en bovenkant zijn metalig groen/blauw, en ze hebben een wit gezicht. Hij heeft twee witte dunne siervenoren vanaf zijn nek. In Nederland zijn ze zeldzaam. De meeste kwakken wonen zuidelijker, bijvoorbeeld in Italië. De kwak is een bedreigde soort. Steeds meer moerasgebieden worden ontgonnen. Bovendien is de waterkwaliteit in Europa, zeker in Nederland, slecht. Daardoor is het gebied waar ze kunnen wonen erg klein geworden. Ze kunnen heel goed zien en jagen voornamelijk in het donker. Hij wacht doodstil in of langs het water op zijn prooi. Overdag verschuilt hij zich in dicht struikgewas. Het is normaal een heel schuwe nachtvogel, maar deze paradeert midden op

de dag in het water bij het grote speelveld in het Westerpark. Waarschijnlijk is het een verwilderd exemplaar uit Artis. Er schijnen zo'n 50 paartjes te leven rondom Rotterdam en Amsterdam. Zijn menu is heel gevarieerd. Het zijn echte opportunisten: ze eten wat ze te pakken kunnen krijgen. Ze eten zoetwatervissen, amfibieën, insecten, larven, weekdieren, maar ook wel kleine knaagdieren en de kuikens van watervogels. Wat dat betreft lijken ze dus op de blauwe reiger. Ik ben benieuwd wanneer de eerste kwak bij de haringkar of kippenboer wordt aangetroffen.

Gewone pendelzweefvlieg

Het is een vrij algemene soort. Hij heeft een heel leuk pakje: een in de lengte geel/zwart gestreept borststuk en een geel/bruinzwart patroontje op zijn achterlijf. De kop en de poten zijn zwart. In Nederland zijn vier sterk op elkaar lijkende soorten pendelzweefvliegen. Twee ervan, de noordse pendelzweefvlieg en de moeraspendelzweefvlieg, zul je niet zo gauw in je tuin vinden. De andere twee wel. Als je ze goed bekijkt kun je het verschil echt wel zien. De vlekken op het achterlijf zijn bij de pendelzweefvlieg veel donkerder dan bij de citroenpendelvlieg. Vaak zitten er zelfs duidelijk oranje gekleurde vlekjes in. De citroenpendelzweefvlieg heeft nooit donkerder plekje. De maantjes of komma's zijn effen citroengeel, meestal iets naar heel licht groen neigend. Een tweede kenmerk zijn de dunne streepjes achter op het achterlijf. Bij de pendelzweefvlieg raken die elkaar nooit, bij de citroenpendelzweefvlieg raken ze elkaar wel. Daarnaast heeft de pendel-

zweefvlieg een grote zwarte onbehaarde streep midden op het gezicht. Ook de citroenpendelzweefvlieg heeft een grote streep op zijn voorhoofd, maar die is geel. Tenslotte is de pendelzweefvlieg ook de kleinste van het stel. Hij wordt nooit langer dan 13 millimeter. De citroenpendelzweefvlieg wordt 15 tot 18 millimeter lang en is dus beduidend groter.

Zweefvliegen zijn heel erg belangrijk binnen ecosystemen vanwege hun rol in de bestuiving van planten en als natuurlijke ongediertebestrijders. Door bloemen te bestuiven dragen zij bij aan de genetische diversiteit van planten. Door schadelijke insecten te consumeren helpen zij bij het behouden van een gezond ecosysteem. En zweefvliegen zijn weer voedsel voor vogels en andere insecten.

De larven van de pendelzweefvliegen zijn rattestaartlarven. Aan de achterzijde van het lichaam bevindt zich een lange buis. Daardoor haalt het beestje adem: de buis wordt net boven het wateroppervlak uitgestoken als een soort snorkel. De larven leven in sterk organisch verontreinigd water leven (te veel meststoffen). Dat is slim want er leven bijna geen jagers in water met zo weinig zuurstof.

Foto: Maurits Fikke

Sperwer

Van een van onze burens in de flat naast ons park kreeg Iris een foto van een sperwer die vanaf een van de balkons op de 8ste verdieping op zijn gemakje over onze tuinen uitkijkt. Met een beetje moeite zie je het clubhuis liggen. Een beetje ongebruikelijk want sperwers jagen bij voorkeur door zich in de bosjes te verstoppen. Vanuit hun lage schuilplaats vliegen ze dan plotseling op een voedertafeltje af om een meesje te verschalken. Meer weten over de sperwer lees dan een eerder uitgebreider artikeltje op onze website.

Stadsreus

De stadsreus is een van de grootste zweefvliegen met een lengte van 2,5 cm. Ze leeft graag in de omgeving van de stad, vandaar de naam. Nog niet zo lang geleden was deze zweefvlieg zeldzaam. Maar met het warmer worden van de zomers zie je ze steeds vaker. Ze lijkt uiterlijk op de hoornaar, dat is de grootste wesp in Nederland. Die kan steken, maar de stadsreus niet. Geen enkele zweefvlieg kan trouwens steken. Je ziet de stadsreus vaak op vlinderstruiken.

Dat de stadsreus zoveel op een wesp lijkt, is niet voor niets. Ze legt haar eieren in een wespennest en wordt niet aangevallen door de wespen. Hoe dat kan, is nog niet precies bekend. Misschien

dat ze een geur verspreidt die de wespen minder agressief maakt. Een paar dagen nadat het vrouwtje stadsreus het wespennest verlaten heeft, komen de eitjes uit. De stadsreuslarven leven onder in het wespennest, waar ze zich voeden met afval en dode wespelarven. De wespen laten ook hen met rust. Zo helpt de stadsreus de wespen met het schoonhouden van hun nest. Tegelijkertijd is er volop eten voor haar larven. Een slimme en mooie samenwerking!

Tronkenbij

De tronkenbij zie je snel over het hoofd. Ze zijn namelijk zwart en nog geen centimeter lang en ook veel smaller dan andere bijen. Het liefst maken ze een nest in oude kevergangen in dood hout. Maar ook bamboestengels of blokken hout vinden ze prima. Ze bezoeken vooral bloemen met heldergeel stuifmeel. Zoals boerenwormkruid, jacobskruiskruid, guldenroede, duizendblad en kamille. Met de onderbuik klopt het vrouwtje op de bloem, zodat het stuifmeel tussen de haren komt te zitten. Tegelijkertijd drinkt ze ook nectar. Deze bij leeft maar een paar weken en legt ongeveer 8 eitjes in het seizoen.

Nel in onze tuinwinkel

Passiebloem

